

MEMORANDUM

Do: Pan Jeremi Mordasewicz
Prezes Zarządu
Związek Pracodawców – Producentów Materiałów dla Budownictwa

Od: Adam Szafrąński
Andrzej Maciejewski
Marek Korcz

Data: 17 kwietnia 2020 r.

Temat: Badanie okien pod względem współczynnika przenikania ciepła zgodnie z EN 14351-1+A2:2016

Szanowny Panie Prezesie,

w odpowiedzi na zadane nam pytanie:

Czy badanie okna w celu ustalenia czy posiada ono zadeklarowane przez producenta właściwości użytkowe w postaci współczynnika przenikania ciepła powinno odbywać się w oparciu o próbkę w rozmiarze referencyjnym, tj. w rozmiarze wskazanym w Tabeli E.1 Aneksu E do Polskiej Normy PN-EN 14351-1+A2 „Okna i drzwi. Norma wyrobu, właściwości eksploatacyjne. Część 1: Okna i drzwi zewnętrzne?”

przedstawiamy poniżej naszą opinię.

I. Wnioski

1. Badanie parametru (właściwości użytkowej) w postaci współczynnika przenikania ciepła (zwanym też przenikalnością cieplną) okna w celu stwierdzenia zgodności zadeklarowanej przez producenta wartości tego parametru z rzeczywistością powinno odbywać się w oparciu o próbkę okna w jednym z dwóch rozmiarów referencyjnych zawartych w Tabeli E.1 (pkt 4.12) Aneksu E do Polskiej Normy PN-EN 14351-1+A2 („Norma”)¹ – tj. w oparciu o próbkę w rozmiarze referencyjnym 1,23 (+/- 25%) m x 1,48 (- 25%) m lub w rozmiarze referencyjnym 1,48 (+ 25%) m

¹ Polska Norma PN-EN 14351-1+A2 (pełne oznaczenie – PN-EN 14351-1+A2:2016-10), która wprowadza (bez tłumaczenia zawartości na język polski) Normę Europejską EN 14351-1:2006+A2:2016 „Windows and doors – Product standard, performance characteristics – Part 1: Windows and external pedestrian doorsets”. Tłumaczenia powołanych w opinii cytatów z Normy na język polski są tłumaczeniami własnymi autorów opinii na podstawie angielskiej wersji językowej Normy.

x 2,18 (+/- 25%) m – w zależności od tego, czy całkowita powierzchnia poddawanej kontroli okna jest mniejsza (lub równa) bądź większa niż 2,3 m².

2. Uzyskane w takim badaniu wyniki mogą być wykorzystane do deklarowania – na potrzeby umieszczania oznakowania CE – właściwości użytkowej okna w postaci współczynnika przenikania ciepła w odniesieniu do okien, które mają rozmiar inny, niż rozmiar referencyjny. W nb. 28-29 niniejszej opinii wskazujemy sugerowany sposób deklarowania tej właściwości.

II. Uzasadnienie wniosków – analiza prawna

II.A Status prawny Normy

3. Analizowana Norma stanowi „normę zharmonizowaną” w rozumieniu art. 2 pkt 11² rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 z dnia 9 marca 2011 r. ustanawiającego zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylającego dyrektywę Rady 89/106/EWG („**Rozporządzenie 305/2011**”), jak również, w rozumieniu art. 5 pkt 14³ ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności⁴. Norma została przyjęta przez Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN), zaś jej tytuł i numer zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej⁵.
4. Także w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o wyrobach budowlanych („**u.w.b.**”)⁶, szczególnie – art. 5 ust. 1 tej ustawy, który postuluje się terminem „norma zharmonizowana” zaczerpniętym wprost z Rozporządzenia 305/11, do którego stosowania przepis ten odsyła – Norma stanowi „normę zharmonizowaną”.
5. Na gruncie krajowym przedmiotowa Norma została uznana za Polską Normę PN-EN 14351-1+A2:2016-10 przez Polski Komitet Normalizacyjny.

² „Norma zharmonizowana” zgodnie z Rozporządzeniem 305/2011 oznacza normę przyjętą przez jeden z europejskich organów normalizacyjnych wymienionych w załączniku I do dyrektywy 98/34/WE (tj. Dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego), na podstawie wniosku wydanego przez Komisję, zgodnie z art. 6 tej dyrektywy.

³ „Norma zharmonizowana” zgodnie z tym przepisem to norma zharmonizowana w rozumieniu art. 2 pkt 9 rozporządzenia (WE) nr 765/2008 (tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) NR 765/2008 z dnia 9 lipca 2008 r. ustanawiającego wymagania w zakresie akredytacji i nadzoru rynku odnoszące się do warunków wprowadzania produktów do obrotu i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 339/93), której tytuł i numer zostały opublikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

⁴ T.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 155.

⁵ M.in. komunikat Komisji w ramach wykonania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 305/2011 ustanawiającego zharmonizowane warunki wprowadzania do obrotu wyrobów budowlanych i uchylającego dyrektywę Rady 89/106/EWG (Publikacja tytułów i odniesień do norm zharmonizowanych na mocy prawodawstwa harmonizacyjnego Unii) (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej C 92, s. 139 z dnia 9 marca 2018 r.) (data ostatniego opublikowania tytułu i numeru Normy w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej).

⁶ T.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 215.

II.B Relewantne regulacje prawne

6. Fakt, że Norma ma status normy zharmonizowanej ma doniosłe skutki prawne. Zgodnie z art. 5 ust. 1 u.w.b., wyrób budowlany objęty normą zharmonizowaną (taką jak Norma) lub zgodny z wydaną dla niego europejską oceną techniczną, może być wprowadzony do obrotu lub udostępniany na rynku krajowym wyłącznie zgodnie z Rozporządzeniem 305/2011 (skutkiem czego jest m.in. opatrzenie wyrobu oznakowaniem CE). Natomiast art. 4 ust. 1 Rozporządzenia 305/2011 stanowi, że jeżeli wyrób budowlany objęty jest normą zharmonizowaną, producent sporządza deklarację właściwości użytkowych przy wprowadzeniu takiego wyrobu do obrotu. Treść deklaracji właściwości użytkowych określa art. 6 Rozporządzenia 305/2011 – ma ona zawierać m.in. wykaz zasadniczych charakterystyk określonych w zharmonizowanej specyfikacji technicznej (tj. m.in. w normie zharmonizowanej) dla deklarowanego zastosowania lub zastosowań wyrobu oraz właściwości użytkowe co najmniej jednej z zasadniczych charakterystyk wyrobu budowlanego, odpowiednich dla deklarowanego zamierzonego zastosowania lub zastosowań. Zasadnicze charakterystyki oznaczają te cechy wyrobu budowlanego, które odnoszą się do podstawowych wymagań dotyczących obiektów budowlanych (art. 2 pkt 4 Rozporządzenia 305/2011). Zgodnie z art. 3 ust. 2 Rozporządzenia 305/2011, zasadnicze charakterystyki wyrobów budowlanych określa się w zharmonizowanych specyfikacjach technicznych (a więc m.in. w normach zharmonizowanych) w odniesieniu do podstawowych wymagań dotyczących obiektów budowlanych.
7. Jedną z takich zasadniczych charakterystyk (właściwości użytkowych) w przypadku okien jest współczynnik przenikania ciepła, który w Normie został wyrażony (w odniesieniu do okien) wartością $U_w = W/m^2K$ (zob. pkt 4.12 Normy). Charakterystyką tą posługuje się m.in. rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁷ (załącznik nr 2 – wymagania izolacyjności cieplnej i inne wymagania związane z oszczędnością energii).
8. Sposób obliczania wartości parametru (właściwości użytkowej) współczynnika przenikania ciepła okien został określony w treści Normy, a dokładniej – w pkt. 4.12 Normy oraz w Tabeli E.1, pkt 4.12, zawartej w Aneksie E do Normy. Zawarto tam odesłania do innych relewantnych w tym zakresie szczegółowych norm, a także – co najistotniejsze z punktu widzenia niniejszej opinii – określono sposób doboru próbek do badania.
9. W zakresie zagadnienia badania w praktyce zasadniczych charakterystyk wyrobów budowlanych znaczenie mają także dyspozycje zawarte w wydanym na podstawie art. 27 ust. 1 u.w.b. rozporządzeniu Ministra Infrastruktury i Budownictwa z dnia 23 grudnia 2015 r. w sprawie próbek wyrobów budowlanych wprowadzonych do obrotu lub udostępnianych na rynku krajowym („**Rozporządzenie ws. próbek wyrobów budowlanych**”)⁸. Rozporządzenie to określa m.in. sposób pobierania oraz następnie badania próbek wyrobów budowlanych pobranych w toku kontroli przeprowadzanych w oparciu o przepisy u.w.b. Zgodnie z § 6 tego rozporządzenia:

⁷ T.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1065.

⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 2332; zm.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1337.

Badanie próbek przeprowadza się stosując procedury i metody badawcze wynikające ze specyfikacji technicznej zastosowanej przez producenta badanego wyrobu budowlanego przy jego wprowadzaniu do obrotu lub udostępnianiu na rynku krajowym.

II.C Analiza oraz wnioski

Dobór źródła dla określenia metodologii badania

10. W pierwszej kolejności należy wskazać, że w naszej ocenie, nie może ulegać jakiegokolwiek wątpliwości, iż organy nadzoru budowlanego, przy ocenie, czy dany wyrób budowlany posiada parametry zadeklarowane przez producenta w deklaracji właściwości użytkowych (np. w zakresie współczynnika przenikania ciepła), powinny stosować reguły – szczególnie procedury i metody badawcze – wynikające ze specyfikacji technicznych (norm zharmonizowanych) zastosowanych przez producenta danego wyrobu (w analizowanym przypadku – okna) przy jego wprowadzaniu do obrotu. Wynika to z zacytowanego wyżej § 6 Rozporządzenia ws. próbek wyrobów budowlanych, który wprost odsyła do właściwych specyfikacji technicznych zastosowanych przez producenta wyrobu budowlanego przy jego wprowadzaniu do obrotu lub udostępnianiu na rynku krajowym. Powyższy wniosek ma charakter ogólny i w naszej ocenie dotyczy każdego wyrobu budowlanego poddawanemu reżimowi kontrolnemu uregulowanemu w u.w.b. i w wydanych na jej podstawie przepisach wykonawczych.
11. W przypadku okien aktualnie taką specyfikację techniczną (normę zharmonizowaną) będzie stanowić przedmiotowa Norma (ewentualnie – z bardziej szczegółowymi normami, do których odsyła). Wynika to nie tylko z literalnego brzmienia § 6 Rozporządzenia ws. próbek wyrobów budowlanych, ale także z jego wykładni funkcjonalnej. Przykładowo, tak jak to określa Norma, producenci powinni przy badaniu okien – m.in. na potrzeby tzw. pierwotnego badania typu („Initial Type Testing” – pkt 7.2 Normy), które stanowi *kompletny zestaw testów i innych procedur, w odniesieniu do właściwości poddawanych ocenie, określających właściwości próbek produktów reprezentatywnych dla danego typu produktu* (pkt 7.2.1 Normy), poprzedzający zadeklarowanie parametrów użytkowych wyrobu – stosować procedury określone w Normie. Uzasadnione jest więc, aby organy nadzoru budowlanego, przy ocenie, czy dany wyrób budowlany posiada parametry zadeklarowane przez producenta w deklaracji właściwości użytkowych, stosowały dokładnie te same procedury. Pozwoli to zapewnić faktyczną weryfikowalność właściwości użytkowych zadeklarowanych przez producenta oraz przyczyni się do zagwarantowania większej pewności i bezpieczeństwa obrotu w tym zakresie, której mogłoby zabraknąć, gdyby organy nadzoru budowlanego stosowały inne procedury badawcze, niż producenci.
12. Badanie wyrobu budowlanego (w analizowanym przypadku – okna w zakresie współczynnika przenikania ciepła), o którym mowa w art. 25 i 26 u.w.b. (a także w art. 16 ust. 2a u.w.b. w zw. z art. 25 ust. 2-6 u.w.b.), w tym przez akredytowane laboratorium, należy zatem przeprowadzić zgodnie z Normą. Organ nadzoru budowlanego nie mogą więc w sposób dowolny, wykraczający poza dyspozycje Normy, określać metodologii przeprowadzenia badania. Ustalanie charakterystyk okna, w tym w zakresie współczynnika przenikania ciepła, powinno odbywać się ściśle w sposób opisany Normą.

Interpretacja postanowień zawartych w Normie – Tabela E.1 Aneksu E

13. Norma nakazuje, aby pomiar współczynnika przenikania ciepła dokonywany był dla okna referencyjnego. Wynika to przede wszystkim ze sformułowania zawartego w Tabeli E.1. Aneksu E (normatywnego) Normy, gdzie w pkt. 4.12 wyraźnie wskazano rozmiary badanej próbki. Jak wynika z Aneksu E do Normy o tytule „Ustalanie charakterystyk”, ustalanie charakterystyk okien powinno odbywać się zgodnie z Tabelą E.1. W Tabeli E.1. Normy w pkt. 4.12 wskazano, że ustalanie charakterystyki w postaci „Przenikania ciepła” powinno odbywać się w oparciu o próbkę posiadającą następujące rozmiary: 1,23 (+/-25%) m x 1,48 (-25 %) m (dla wyrobów o powierzchni 2,3 m² lub mniejszej) lub 1,48 (+25%) m x 2,18 (+/- 25%) m (dla wyrobów o powierzchni przekraczającej 2,3 m²). Tylko próbka posiadająca te wymiary (w jednym z dwóch możliwych wariantów) stanowi „okno referencyjne”.
14. Należy także wskazać, że zasadniczo⁹ tylko w pkt. 4.12 Tabeli E.1. Normy (tj. w odniesieniu do parametru przenikania ciepła) wprost wskazano, jakie parametry (wysokość i szerokość) powinno spełniać okno referencyjne. W przypadku pozostałych właściwości (np. odporność na obciążenie wiatrem) wyraźnie wskazano, że rozmiar próbki jest nieokreślony. Tylko w takich przypadkach podmiot przeprowadzający badanie uprawniony jest więc do dokonania oceny właściwości (charakterystyk) wyrobów budowlanych bez względu na ich wysokość i szerokość. W przypadku zaś przenikalności cieplnej ustalenia właściwości mogą być dokonywane jedynie w oparciu o okno referencyjne.
15. Wykładania literalna pkt. 4.12 Tabeli E.1 Normy wskazuje przy tym, że umożliwia się jedynie nieznaczne odstępstwo od podanych w niej rozmiarów (+/- 25%). Oznacza to, że jakiegokolwiek przekraczające te wartości odstępstwa są niedopuszczalne, a badanie przeprowadzone na próbkach większych lub mniejszych niż te granice (z uwzględnieniem dopuszczalnego odchyłu) nie może być uznane za przeprowadzone według metodologii wynikającej z Normy. Takie badanie – gdyby do jego przeprowadzenia doszło w toku kontroli prowadzonej na podstawie przepisów u.w.b. – naruszałoby przepisy u.w.b. i wydanego na ich podstawie Rozporządzenia ws. próbek wyrobów budowlanych.
16. W naszej ocenie bardzo istotne dla interpretacji pkt. 4.12 Tabeli E.1 w Aneksie E Normy pod kątem analizowanego zagadnienia jest także postanowienie, które zamieszczono pod tabelą, w przypisie „c” (dotyczącym pkt. 4.12), o następującej treści: *Jeżeli wymagane jest szczegółowe wyliczenie utraty ciepła z danego budynku, wytwórca dostarczy dokładne i istotne, obliczone lub wynikające z badań wartości przenikalności cieplnej (wartości projektowe) dla odpowiednich rozmiarów*. Wynika z tego, że obowiązek podania wartości współczynnika przenikania ciepła dla okna w rozmiarze innym niż rozmiar referencyjny powstaje tylko w konkretnych, zindywidualizowanych przypadkach (gdy wymagana jest szczegółowa kalkulacja utraty ciepła). W pozostałych przypadkach, taki obowiązek nie powstaje, a producent powinien zadeklarować wartość współczynnika ciepła dla danego typu okna, wyliczoną w oparciu o próbkę w rozmiarze referencyjnym. Przy tym, jest logiczne, że konkretny parametr przenikalności cieplnej, o którym mowa w przypisie „c”, nie może być zawarty w deklaracji właściwości użytkowych sporządzanej przez producenta, gdyż ta ma charakter generalny – w przypisie „c” chodzi zaś o konkretne

⁹ Rozmiar próbki wskazano jeszcze tylko w pkt 4.22 Tabeli E.1 (parametr „zachowanie w odmiennych strefach klimatycznych”).

przypadki, dotyczące realizacji skonkretyzowanych inwestycji, z wykorzystaniem okien o rozmiarze innym niż referencyjny.

Inne postanowienia zawarte w Normie istotne dla oceny analizowanego problemu

17. W związku z treścią Tabeli E.1 zawartej w Aneksie E Normy, istnieje jeszcze kilka relewantnych postanowień Normy, które należy przeanalizować.
18. Przede wszystkim, uważamy, że wykładania pkt. 7.2.3.1 Normy (w powiązaniu z postanowieniami Normy, do których ten punkt odsyła) wspiera tezę, iż badanie okien w celu zweryfikowania zadeklarowanej przez producenta wartości współczynnika przenikalności cieplnej może dotyczyć jedynie okien w rozmiarze referencyjnym (pkt 4.12 Tabeli E.1).
19. Pkt 7.2.3.1 Normy w akapicie pierwszym stanowi, że *Próbki powinny być wybierane do badania w taki sposób, aby były reprezentatywne dla całej rodziny wyrobów, biorąc pod uwagę punkt 3.4 oraz Aneks E jak również opisy wyrobów. Na potrzeby pobierania próbek i badania, wytwórca powinien mieć możliwość zadeklarowania jednego wyrobu z całej rodziny wyrobów jako reprezentatywnego dla całej rodziny wyrobów lub części z niej pod warunkiem, że wyrób ten ma najbardziej niekorzystną kombinację właściwości eksploatacyjnych (patrz Aneks A, Aneks E i Aneks F).* Postanowienie to dotyczy zatem doboru próbek do badania, a jednocześnie, w kwestiach szczegółowych, odsyła do Aneksu E Normy, a także m.in. jej Aneksu F. Wydaje się przy tym, że ma ono dość wąski zakres zastosowania, gdyż – w zakresie nakazu wyboru wyrobu posiadającego najbardziej niekorzystną kombinację właściwości eksploatacyjnych – odnosi się nie do każdego badania próbek, a jedynie do sytuacji, w której producent korzysta z prawa do zadeklarowania jednego wyrobu z rodziny wyrobów jako reprezentatywnego.
20. Należy jednak podkreślić, że określenie wyrób „reprezentatywny” (pkt 7.2.3.1 Normy) nie ma wpływu na to, jakie znaczenie posiada termin wyrób (rozmiar, wymiar) „referencyjny”, zawarty w Aneksie E Normy. W naszej ocenie, problem doboru właściwego rozmiaru okna na potrzeby badania współczynnika przenikania ciepła został wyłączonego spoza zakresu cech okna, jakie bierze się pod uwagę na potrzeby ustalenia wyrobu „reprezentatywnego”. Wynika to przede wszystkim z tego, że Aneks E w sposób szczegółowy reguluje zagadnienie doboru rozmiaru okna do badania i możliwości rozciągnięcia wyników badania na okna o innych rozmiarach. Treść Aneksu E Normy omówiono wyżej – wynika z niego wprost, że badanie przeprowadza się w oparciu o próbkę w rozmiarze referencyjnym. Fakt, że zgodnie z pkt. 4.12 Tabeli E.1 zawartej w Aneksie E próbka referencyjna o konkretnie zdefiniowanych wymiarach granicznych (np. 1,23 m x 1,48 m +/- 25%) dotyczy wszystkich okien o powierzchni równej i mniejszej (lub – w drugim przypadku – większej) niż 2,3 m², oznacza, że podmiot przeprowadzający badania nie ma możliwości korzystania z próbek mniejszych niż rozmiar referencyjny. W szczególności, nie może przyjąć, że okno o rozmiarze mniejszym niż referencyjny będzie spełniało wymóg posiadania najbardziej niekorzystnej kombinacji właściwości eksploatacyjnych. Nie upoważnia do takiego wniosku pkt 7.2.3.1 Normy, z którego nawet nie wynika, aby sformułowanie *najbardziej niekorzystna kombinacja właściwości eksploatacyjnych* oznaczało próbki w najmniejszym możliwym rozmiarze (a w szczególności – w rozmiarze innym niż rozmiar referencyjny). Dobierając okno „reprezentatywne” zgodnie z pkt. 7.2.3.1 Normy należy zatem wciąż trzymać się ram wyznaczonych przez Aneks E Normy, określających, jakie okno ma rozmiar „referencyjny”.

21. Powyższą tezę wspiera także analiza brzmienia i celu Tabeli F.1 zawartej w Aneksie F Normy. W celu oceny, jakie właściwości eksploatacyjne okna należy brać pod uwagę przy doborze próbek reprezentatywnych o najbardziej niekorzystnej kombinacji właściwości eksploatacyjnych, należy bowiem jednocześnie sięgnąć do tej tabeli z Aneksu F Normy, do którego pkt 7.2.3.1 Normy wprost odsyła. Tabela F.1 Aneksu F Normy (*Wytyczne w zakresie opcjonalnego wyboru reprezentatywnych próbek do badania*) zawiera szczegółowe wytyczne dotyczące wyboru reprezentatywnych próbek (najbardziej niekorzystnych). W tabeli tej zawarto szereg typów okien (takich jak okna jedno-/dwuskrzydłowe, przesuwane poziomo) z przyporządkowaniem do każdego typu okna tego jego typu, który zawiera najbardziej niekorzystne właściwości eksploatacyjne – np. wskazano, że w typie okna jedno-/dwuskrzydłowego, przesuwanego poziomo, najbardziej niekorzystne właściwości eksploatacyjne posiada okno dwuskrzydłowe (z dwoma skrzydłami przesuwalnymi). Jednocześnie, Tabela F.1 nie dotyczy w ogóle rozmiarów okna – właściwość ta została w niej pominięta. Jednocześnie, pod tabelą zawarto zastrzeżenie, że egzemplarze testowe („test specimens”) powinny być wykorzystywane wyłącznie dla określenia wymienionych tam właściwości, wśród których wskazano także przenikalność cieplną („thermal transmittance”). Zastrzeżono także, że inne właściwości (tj. nieobejmujące współczynnika przenikania ciepła) powinny być determinowane poprzez testy lub obliczenia dotyczące konkretnego typu okna.
22. W naszej ocenie z Tabeli F.1 Aneksu F Normy płyną zatem dwa wnioski: po pierwsze, Aneks F zawiera kompletny katalog właściwości, jakie należy brać pod uwagę poszukując najbardziej niekorzystnej kombinacji właściwości eksploatacyjnych okna w celu ustalenia okna „reprezentatywnego” w rozumieniu pkt. 7.2.3.1 Normy, a po drugie – rozmiar okna nie ma w tym zakresie (tj. dla doboru próbek okna o najbardziej niekorzystnych właściwościach eksploatacyjnych) żadnego znaczenia. Jeśli chodzi o rozmiar próbek, to należy go dobierać w sposób pozwalający na rozciągnięcie wyników na deklarowany zakres wymiarowy wyrobów. Dane w tym zakresie dla okien oraz dla parametru przenikalności cieplnej ujęte są w Normie w Aneksie E, w Tabeli E.1 (pkt 4.12).
23. Jeśli chodzi o znaczenie pkt. 3.4 Normy, do którego także odsyła pkt. 7.2.3.1 Normy, to zawarto w nim definicję „podobnej konstrukcji” („similar design”), która – w uproszczeniu – oznacza taką zmianę wyrobu (okna), która nie zmienia zaklasyfikowania wyrobu ani zadeklarowanej wartości właściwości eksploatacyjnej¹⁰. Jednocześnie, definicję tę należy odczytywać łącznie z drugim akapitem pkt. 7.2.3.1 Normy, który wskazuje, że Aneks E Normy określa *liczbę egzemplarzy testowych (próbek) wymaganych dla każdego testu oraz wszelkie zmiany w wymiarze, które są dopuszczalne dla podobnych konstrukcji* (*Annex E specifies the number of test specimens (samples) required for each test and any change in size that is allowed for similar designs*). W naszej ocenie, odesłanie to oznacza, że zgodnie z pkt. 7.2.3.1 Normy, to Tabela E.1 zawarta w Aneksie E Normy jest wyłącznym źródłem informacji o tym, jakie rozmiary okien należy przyjąć przy doborze egzemplarzy do badań, jak również, w jakim zakresie wynik badań

¹⁰ W angielskiej wersji językowej termin „similar design” – oznacza *modification by the replacement of components (e.g. glazing, hardware, weather stripping), and/or a change of material specification and/or dimensional change of profile section and/or methods and means of assembly which will not change the classification and/or declared value of a performance characteristics*.

przeprowadzonych na oknie o danym wymiarze (referencyjnym) można rozciągnąć na okna posiadające inne wymiary. W związku z tym, z Aneksu E Normy, do którego odwołuje się pkt 7.2.3.1 Normy, opisującego próbki referencyjne, jednoznacznie wynika, że próbka w rozmiarze np. 1,23 m x 1,48 m jest próbką referencyjną dla okien o powierzchni całkowitej $\leq 2,3 \text{ m}^2$, pod warunkiem, że próbka w tym rozmiarze posiada „podobną konstrukcję” do wyrobu badanego (pkt 3.4 Normy). Innymi słowy, wyniki badań prowadzone w oparciu o próbki o wymiarach 1,23 m x 1,48 m mogą zostać rozciągnięte na wszystkie wyroby o powierzchni 2,3 m^2 lub mniejszej, o ile spełniony jest warunek podobieństwa konstrukcji, wynikający z pkt. 3.4 Normy, przy czym, warunek ten nie dotyczy w tym przypadku rozmiaru, lecz innych cech okna. Rozmiar okna do prób (rozmiar referencyjny) oraz zakres, w jakim wyniki badania na próbkach można rozciągnąć na okna w innych rozmiarach, został bowiem w sposób szczegółowy i wyczerpujący uregulowany w Tabeli E.1 (w pkt. 4.12) Aneksu E Normy. Natomiast zgodnie z Normą, do badań wyrobów (okien dachowych) o powierzchni przekraczającej 2,3 m^2 , powinna zostać użyta próbka wyrobu budowlanego w rozmiarze 1,48 m x 2,18 m – z tym samym zastrzeżeniem wynikającym z pkt. 3.4 Normy.

24. Na marginesie powyższych rozważań, autorom niniejszej opinii znana jest korespondencja e-mail pochodząca od prof. Ulricha Sieberath, tj. osoby, która w strukturach CEN przewodniczyła pracom nad opracowywaniem Normy Europejskiej EN 14351-1:2006+A2:2016 (którą w Polsce wprowadza Norma)¹¹, a z której wynika, iż interpretacja postanowień Normy, zgodnie z którą, badanie współczynnika przenikania ciepła okna przeprowadza się w oparciu o próbki w jednym z dwóch rozmiarów referencyjnych, wskazanych w Tabeli E.1 (pkt 4.12) Aneksu E do Normy – nawet jeśli wymiar konkretnego okna jest inny, niż próbka referencyjna – jest prawidłowa.

Względy funkcjonalne, które również przemawiają za prezentowaną w opinii interpretacją postanowień Normy

25. Uważamy także, że istnieją określone względy funkcjonalne (celowościowe), które przemawiają za tym, że pomiar współczynnika przenikania ciepła okien na potrzeby jego deklarowania przez wystawcę deklaracji właściwości użytkowych (a następnie – badań prowadzonych przez właściwe organy lub na ich zlecenie) powinien dotyczyć okien w rozmiarze referencyjnym.
26. Po pierwsze, taki sposób pomiaru (okna w rozmiarze referencyjnym) jest najbardziej miarodajny dla odbiorców (zwłaszcza dla konsumentów). Dla osób dysponujących wiedzą fachową jest oczywiste, że dla różnych rozmiarów okien (wykonanych technologicznie tak samo) współczynnik przenikania ciepła jest inny. Im większe okno, tym współczynnik przenikania ciepła jest niższy (tj. korzystniejszy), co wynika z bardzo wysokiej izolacyjności samej szyby. Wielu

¹¹ Dwie wiadomości e-mail z dnia 3 kwietnia 2020 r. od p. Andreasa Woest (wysłane w imieniu p. Ulricha Sieberath, dyrektora niemieckiej jednostki badawczej ift Rosenheim, <https://www.ift-rosenheim.de/home>, specjalizującej się m.in. w przeprowadzaniu badań okien zgodnie z przedmiotową Normą Europejską) do p. Jeremiego Mordasewicza, które zostały udostępnione autorom niniejszej opinii w trakcie jej przygotowywania, w których stwierdzono m.in. (pisownia oryginalna): [A]s the chairman of the CEN/TC33/WG1 I have chaired the development of that standard. Based on that knowledge, I can inform you, that your understanding is correct:” (...) „[F]or any window smaller than 2.3 m^2 , the declared thermal transmittance is based on the “small reference size” and for any window larger than 2.3 m^2 , the declared thermal transmittance is based on the “large reference size”. This despite the fact that the size and thereby the thermal transmittance of the actual window in question is likely to differ from the reference size and the declared thermal transmittance. Korespondencję dołączono do niniejszej opinii.

konsumentów nie dysponuje jednak wiedzą w tym zakresie i może opierać swoje decyzje zakupowe na współczynniku przenikania podanym przez producenta dla największego okna w danym modelu czy wręcz współczynnika podanego dla samej szyby. Uwzględnienie rozmiaru referencyjnego okna przy badaniu przenikalności cieplnej ułatwi więc kupującym porównywanie różnych okien (tj. okien różnych producentów, o różnych wymiarach). W istocie zatem, powyższy sposób kalkulacji parametru przenikania ciepła wprowadzony został w interesie konsumenta, gdyż umożliwia mu porównanie parametrów (charakterystyk) okien produkowanych przez różnych, konkurencyjnych producentów, bez względu na rozmiar tych wyrobów. Ustalanie przenikalności cieplnej w oparciu o próbkę w rozmiarze referencyjnym pozwala na porównywanie wyników i czyni je bardziej wiarygodnymi. Gdyby każdy z producentów deklarował współczynnik przenikania ciepła okna w oparciu o próbki w dowolnie wybranym przez siebie rozmiarze, deklarowane w ten sposób właściwości w zakresie współczynnika przenikania ciepła mogłyby się znacząco różnić. Uzyskana wartość współczynnika przenikania ciepła byłaby bowiem zdeterminowana głównie przez rozmiar próbki użytej do badania, nie zaś przez rzeczywiste właściwości fizyczne okna.

27. Po drugie, przeprowadzenie badań okien w jednym z dwóch rozmiarów referencyjnych służy też uniknięciu ryzyka wprowadzania uczestników obrotu w błąd, a także – wobec tego, że wyniki badań mogą zostać opublikowane – narażania samych producentów na szkody, wynikające z tego, że każdy może się zapoznać z wynikami badań. W przypadku, gdyby organy nadzoru budowlanego dokonywały kontroli okien produkowanych przez różnych producentów, nie stosując jednak jednolicie nakazu dokonywania badań okna w rozmiarze referencyjnym (albo np. stosując go w niektórych przypadkach, a nie stosując w innych), mogłoby dojść do sytuacji, w których opublikowane wyniki badań stwierdzałyby, że pomiędzy wartościami przenikalności cieplnej porównywalnych okien produkowanych przez różne podmioty zachodzą istotne różnice (takie, że niektóre okna spełniają deklarowane właściwości, a inne – nie spełniają). Przy tym, różnice te wynikałyby tylko z tego, że w jednym badaniu wzięto pod uwagę próbkę w rozmiarze referencyjnym, a w innym badaniu – np. próbkę w znacznie mniejszym rozmiarze od rozmiaru referencyjnego. Rozbieżności w wynikach stanowiłyby efekt wyłącznie rozmiaru próbki, a nie realnych właściwości okna. Stanowiłoby to zagrożenie dla zasady równego traktowania wszystkich przedsiębiorców przez organy administracji publicznej, a także, w praktyce stwarzałoby niektórym przedsiębiorcom nieuzasadnioną przewagę konkurencyjną nad innymi przedsiębiorcami, przez stwarzanie błędnego przekonania, że porównywalne produkty niektórych producentów są w zakresie współczynnika przenikalności cieplnej „gorsze” – mimo braku istnienia takiej sytuacji w rzeczywistości.

Treść deklaracji właściwości użytkowych w przypadku okien o rozmiarach innych niż referencyjne

28. Uzyskane w badaniu przeprowadzonym na próbkach w rozmiarze referencyjnym (zgodnie z pkt. 4.12 Tabeli E.1 Aneksu E do Normy) wartości współczynnika przenikania ciepła mogą być wykorzystane do deklarowania – na potrzeby umieszczania oznakowania CE – właściwości użytkowej okna w postaci współczynnika przenikania ciepła w odniesieniu do okien, które mają rozmiar inny, niż rozmiar referencyjny. Stoimy jednocześnie na stanowisku, że wskazane byłoby, aby podmiot wystawiający deklarację właściwości użytkowych – w sytuacji, gdy dotyczy ona

okna o rozmiarze innym niż referencyjny – zawarł w niej zastrzeżenie, że zawarta w tej deklaracji wartość dotyczy okna w określonym rozmiarze referencyjnym (np. 1,23 m x 1,48 m, +/- 25%). Obowiązujące przepisy nie przewidują wprost wymogu zamieszczenia takiego zastrzeżenia. W naszej ocenie jednak dodanie takiego zastrzeżenia wychodzi naprzeciw regułom chroniącym interesy konsumentów, w szczególności wynikającym z przepisów zakazujących wprowadzania konsumenta w błąd¹². Ponadto, byłoby to spójne z treścią Normy, w szczególności przypisem „c” zawartym w Tabeli E Normy, w którym wskazano, że *Jeżeli wymagane jest szczegółowe wyliczenie utraty ciepła z danego budynku, wytwórca dostarczy dokładne i istotne, obliczone lub wynikające z badań wartości przenikalności cieplnej (wartości projektowe) dla odpowiednich rozmiarów.*

29. Mając wiedzę, że określona w deklaracji właściwości użytkowych wartość dotyczy okna w rozmiarze referencyjnym (dzięki wskazanemu zastrzeżeniu), decydując się na zakup innego okna, nieznający szczegółowej treści Normy konsument miałby faktyczną możliwość skorzystania z uprawnienia przewidzianego w zacytowanym wyżej przepisie.

W przypadku jakichkolwiek pytań prosimy o kontakt.

dr hab. Adam Szafranski

Zakład Administracyjnego
Prawa Gospodarczego i
Bankowego
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Warszawski

Andrzej Maciejewski

radca prawny

Marek Korcz

radca prawny

Załącznik: korespondencja e-mail powołana w nb. 24

Niniejszy dokument jest przeznaczony wyłącznie dla jego adresata. Dokument ten nie może zostać przekazany osobie trzeciej ani opublikowany w całości ani w części bez naszej wcześniejszej pisemnej zgody. O ile nie zostało to uzgodnione na piśmie, osoby inne niż adresat dokumentu nie są uprawnione do opierania się na jego treści. Inna osoba niż adresat dokumentu, opierając się na nim czyni to na własne ryzyko. Wszelka nasza odpowiedzialność za szkodę poniesioną przez taki podmiot związaną z nieuprawnionym skorzystaniem z niniejszego dokumentu jest wyłączona w najszerszym zakresie, na jaki pozwala prawo.

¹² Przykładowo można tutaj wskazać postanowienia art. 8 pkt 1 ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta (tj. Dz. U. z 2020 r. poz. 287) w zw. z art. 5 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (tj. Dz. U. z 2017 r. poz. 2070).